

PENTRU ARMONIE DINTRE ȘTIINȚĂ, CULTURĂ ȘI CREDINȚĂ ÎN REALIZAREA IDEALULUI CREȘTIN NAȚIONAL-EUROPEAN

Virgil MÂNDĂCANU, dr. hab., prof. univ.

*”Nu există investiție mai mare
decît transmiterea credinței ca valoare veșnică”
(Daniel, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române)*

Mai bine de 20 de ani, în săptămînalul „Făclia”, la rubrica „*Dialoguri cu pedagogii de excepție*”, invit profesori, preoți, oameni de știință, de cultură, manageri care recunosc că acolo unde se studiază religia ca disciplină, nu doar entuziasm, sau opțional, acolo există adevărata armonie în educație (Doar cîteva exemple: Liceul „Prometeu”, Liceul „N. Dadiani”, Liceul „Doina Aldea Teodorovici”, Liceul Teoretic Experimental „Waldorf” etc.). Acolo unde sunt pedagogi creștini, acolo este și educația ca rezultat al armoniei cunoașterii, culturii și credinței. E firesc să constatăm că acolo unde nu sunt pedagogi creștini, se găsesc zeci și zeci de răspunsuri de ce nu-i bine ca Religia să facă parte din trunchiul disciplinelor de bază în școli.

Faptul că încă mulți pedagogi, manageri și funcționari ministeriali nu pot deosebi binele de rău, nu e vina numai a lor. Am fost educați, decenii, să nu-l recunoaștem pe Dumnezeu, pe cea mai Mare Carte a lumii – „Biblia”, să disprețuim importanța Bisericii, să desconsiderăm comunitatea între Biserică, Școală, Familie, să desconsiderăm preoții și, nu în ultimul rînd, Religia Creștin - Ortodoxă.

În rezultat avem ce avem. Avem oameni care nu se bucură că lîngă școală, universitate este Biserică, că în aceste școli, este o altă cultură, altă viață – ei sunt gata să nu acuze că se încalcă legislația, Constituția, că atacăm învățămîntul cu religii, cu preoți, cu biserici, cu idealuri naționale (romînânismul, unionismul)...

În ultimii 10 ani, am scris și am editat mai multe manuale și monografii cu caracter integrativ - știință-cultură-religie: (Etică Pedagogică(2011), Educație, Credință, Umanism (2007); Profesorul- maestru(2004); Pedagogie creștină (2006); Pedagogul creștin (2011); Etica pedagogic praxiologică (2010); „Pedagogia creștin - ortodoxă”(2014), dar n-am observat că managerii de cadre, profesorii să fie entuziasmați de posibilitatea adoptării și implementării în pregătirea cadrelor didactice, cît și în instruirea postuniversitară a programelor, curriculumurilor, tehnologiilor educaționale integrative pentru obținerea armoniei dintre știință, cultură și credință în educație în baza reperelor fundamentale de ordin național -

spiritual-european. Și aceasta are loc, cînd în cele 28 de state din UE se acceptă predarea Religiei (ori opțional, ori obligatoriu.)

La noi se întreprind diferite tentative, prin diferiți oameni înarmați cu Noul Cod al Educației, care le spune foarte clar că învățămîntul în RM este laic și deci nu au nevoie de repere fundamentale naționale - spiritual-europene. Alți oameni și mai „conștienți”, pentru a ocoli disciplina Religie, caută și găsesc căi și mijloace de a nu dogmatiza și teologiza învățămîntul laic cu cel religios. Caută și găsesc. În loc de Religie, predau „Educația moral - spirituală,” educație ce se realizează la toate disciplinele, unde se vorbește despre valorile general –umane: egalitate, fraternitate, dreptate, pace, muncă, românism, moldovenism, patriotism, devotament..., adică tot ce a creat omul, ce vine de la om și pentru om.

Deci, unii pedagogi nu au nevoie de idealul național –spiritual european. Ce înseamnă aceasta?

Cu toate reticențele noastre față de religie, de educație religioasă, trebuie să recunoaștem că Republica Moldova (ca cel de al doilea stat român) are o deosebită necesitate (nevoie) de ideologia idealului național - spiritual-european.

Repetăm, adică de reperele fundamentale de ordin național-spiritual-european, care să fie acceptate de întreaga societate din Europa (România și Republica Moldova). Dacă lipsesc aceste repere, statul (Republica Moldova) se află într-un pericol permanent. Spre regret, unii pedagogi aceasta nu știu! La universitatea noastră, UPS „Ion Creangă”, doar o facultate, cea de Pedagogie, își permite să studieze religia, dar ca să nu supere M.E., această disciplină se numește „Educația Moral –Spirituală”. Restul facultăților, nu studenții, ci managerii, ignoră această disciplină. Tot ei, managerii, ignoră dorința studenților de a avea „Paraclis”, ca în școli și universități. Mai mult decît atît, preotul **Iurie Ionită**, de la catedrală „Sf. Petru și Pavel” din Chisinau, a fost preîntîmpinat, în modul cel mai serios, de managerul catedralei, că studenților li se interzice frecventarea Bisericii..!

După cum avem clasă politică care face tot posibilul ca să „nu **ajungem cu acte în regulă în sînul Europei, care ne așteaptă cu brațele deschise**”, avem și pedagogi, manageri, cu cele mai înalte titluri și grade științifice, pentru care programele noastre trebuie ferite de limbajul religios (teologie, bisericesc), deoarece, știu ei, Istoria și Biblia nu au indici comuni, se contrazic categoric! Dacă comunitatea Europeană ne îndeamnă să conștientizăm marea credință socială - spiritualizarea și responsabilizarea ca un model european vital în educație, noi mai avem pedagogi care vin cu fanteziile lor, materialiste, ateiste de care nu se pot lepăda, pentru că legile nu le permit. În timp ce, cele mai dezvoltate state europene

au succes deosebit în educație (Austria, Finlanda, Norvegia, Danemarca, Irlanda, Germania, Marea Britanie și altele), acceptînd religia în școală, mincinoșii noștri au valoare, decid cum e mai bine în educație să folosim: educația moral-spiritual sau religia; valorile general - umane sau autentice; idealul național-creștin sau idealul modernității; învățămînt umanist sau autoritar; învățămînt reproductiv sau creativ; etc. etc.

Ignorarea dimensiunii creștine în educație ne-a adus în situația, cînd nu suntem capabili să **elaborăm programe integrale, cu numitor comun, în educația moral - spirituală și educația religioasă; să realizăm asimilarea comună interdisciplinară, transdisciplinară în baza curriculumului integralității etc.**

Răspuns la toate acestea avem doar unul – nu avem profesori de religie, nu avem preoți care cunosc pedagogia etc., adică nu vrem ca în Europa... Uitînd tradițiile creștine și istoria păstrării limbii și credinței ca „lege strămoșească”, acum, în epoca globalizării, încă multă lume nu cunoaște cum poporul nostru a trăit și s-a educat în baza idealului creștin al românilor: cum creștinismul a născut însăși națiunea de Europa; de ce Europa este o construcție creștină; de ce acum în Europa sunt țări (ca Franța) care se opun menținerii rădăcinilor creștine în documentele oficiale ale Uniunii Europene; de ce în unele țări din Europa se manifestă o cultură laică de influință occidentală; de ce această cultură laică apuseană alunecă tot mai mult spre ateism etc.

În astfel de condiții, e bine ca pedagogul creștin să cunoască cum poporul nostru a traversat o cale istorică, lungă de veacuri, rămînînd creștin și, prin urmare, roman, și, fiind ocrotit de Dumnezeu, a supraviețuit, educîndu-se din generație în generație, prin idealul creștin, deși a fost lipsit de o mare putere militară și politică, avînd parte doar de domnitori devotați, înțelepți și iubitori de Dumnezeu.

Necunosînd, încă din școală și universitate, aceste adevăruri, din cauza că învățămîntul e laic, iar Constituția „interzice” construcția bisericilor lîngă școală, am ajuns că avem cadre pedagogice ce nu doresc să cunoască întreaga axă duhovnicească, prin care a trăit și trăiește poporul roman, născut creștin în cristelniță.

Izolată de Țară timp îndelungat (300 în imperiul Turcesc, 200 de ani în Imperiul Rus și cinci decenii sub dominația Imperiului Sovietic), Basarabia, spre fericire, nu-și uită tradițiile culturii și credinței, nu calcă pe căi păgâne, uitînd idealul național-european.

De ce ? Evident, pentru că romînitatea și credința noastră a izvorît din frămîntătura populațiilor amestecate de pe teritoriile vechii Dacii, care a lucrat, fără zgomot, în formarea poporului român creștin, a păstrat cu sfințenie credința și

morala sa. Aceasta nu înseamnă că acum ar trebui, cu ușurință, să acceptăm alte ideologii, alte moravuri cum se întâmplă la unele popoare europene care, de dragul lăudării de sine, cu succesele sale tehnice și cultural, acum trezesc tot mai mult ura popoarelor necreștine care au invadat Europa, dar urăsc bunurile europene, oamenii europeni și Dumnezeu lor. De ce se întâmplă așa? Pentru că acum, când ne dorim să fim în Comunitatea Europeană și Țara să ne fie unită, **idealul educațional nu poate fi în afara rădăcinilor creștine ale idealului național al românilor ce l-a păstrat de veacuri. Idealul educațional al învățămîntului public, cît și idealul educației creștine la români au avut la bază valorile autentice care constituiau patrimonial național și cel universal.**

Poporul băștinaș al dacilor împreună cu creștinii deportați de autoritățile romane la nord de Dunăre a format un neam creștin și prin Biserica Creștin Ortodoxă și-a format și păstrat **axa duhovnicească a conștiinței de sine, adică morala creștină reală**, în baza valorilor primare, odată cu coborîrea lui Hristos pe pămînt, prin lumina Adevărului – Creștinismul. Această axă duhovnicească constituie sistemul valoric al idealului național al românilor, care a dăinuit poporul **spre trei orientări principale:**

orientarea pro creștină – care a permis poporului roman să mențină educația sa întru păstrarea moralei creștine;

orientarea pro națiune – care a permis poporului roman să tindă spre modelul veritabil de educație pentru națiune, în baza standardelor creștine: morale, civice, etice, spiritual, patriotice;

orientarea pro umanistă - care a permis poporului roman să-și păstreze conștiința de sine și comportamentul de a trăi și apăra plaiul în care s-a născut, fără a pretinde la teritoriile străine.

Unor popoare, acum mai mari și mai bogate, nefiind martori oculari la procesul de formare și legalizare a creștinismului, le vine greu să înțeleagă că poporul roman, care s-a născut în cristelniță, a știut să-și păstreze idealul național creștin. Acestor popoare le-a fost mai ușor să se abată de la credința apostolic. Nu e de mirare că moravurile unor popoare occidentale de acum de multe decenii sunt mai diferite de ale noastre, ale românilor. Noi acum am rămas mai patriarhali, mai cu încredere în Biserica Creștin Ortodoxă, avem chiar și altă viziune în condamnarea abaterilor de la Sfînta credință, bazîndu-se pe credința și morala reală a poporului, pe tradițiile noastre mioritice, în ce privește concepția personalității, educației și idealul național educațional. Aceasta este clar pentru noi, pentru că am păstrat cu sfințenie idealul creștin de educație ca ideal național, pînă în prezent, datorită Bisericii noastre care, de la început, a păstrat axa duhovnicească a poporului nostru.

În concluzie, e firesc acum să înțelegem **cum s-a format conștiința de sine și morală reală creștină a poporului nostru**, care s-a păstrat în baza coordonațiilor creștine (valorile autentice, nu doar general - umane), lăsate de Dumnezeu prin Apostolii Săi, din vremea timpurie a creștinismului? Cum și-a păstrat poporul nostru sistema valorilor autentice ca ideal creștin - național datorită Bisericii Creștine Ortodoxe. Studiind religia, învățămîntul crează condiții pentru armonia dintre știință, cultură și credință în realizarea idealului creștin național European.

Bibliografie

1. Biblia sau Sfînta Scriptură, București, 1992.
2. Bulacu, M., Pedagogia creștin –ortodoxă, București, 1936.
3. Cucuș, C., Istoria gîndirii pedagogice, Iași, 2000.
4. Eliade, M., Istoria credințelor și ideilor religioase, București, 1991.
5. Moșin, O., Mai este astăzi actuală ascultarea, L/A, 12-II-2015.
6. Mândăcanu, V., Pedagogia creștin-ortodoxă, Chishnău, 2014.
7. Opriș, D., Opriș, M., Manual pentru clasa a IX-a, Cluj-Napoca, 2002.
8. Educația din perspectiva valorilor. Idei, Concepte, Modele, (editori Mândăcanu, V., Scheau, I., Opriș, D.), Cluj-Napoca, 2013.
9. Păduraru, P., Criza de profesori de religie reduce numărul elevilor, Timpul, 13 martie, 2015.